

Multikulturālisma fenomens Latgalē

Šis ir etniski daudzveidīgākais un bagātākais reģions

Egita Terēze Jonāne

«Vietējā Latgales Avīze» meklē atbildes vaicājumam, kāpēc Latgalei piestāv multikulturālisms jeb kultūru daudzveidība un dažādība. Raksts tapa brīdī, kad viena daļa sabiedrības, noliedzot Krievijas karu Ukrainā, sāka noliegt arī krievu kultūru. Tikko neliela cilvēku grupa protestēja pret operas “Boriss Godunovs” iestudējumu opernamā “La Scala” Itālijā, jo autors ir krievu komponists Modests Musorgskis (1839–1881), lai gan šī operatēātra saime šo skatuvisko darbu sāka iestudēt pirms trim gadiem. Tas atkal rosina diskusiju, vai varētu attīstīties Eiropā, piemēram, kultūra (literatūra, māksla, mūzika...), ja nebūtu krievu rakstnieku Ļeva Tolstoja, Fjodora Dostojevskā, tā paša Modesta Musorgska, tāpat komponista Pētera Čaikovska un citu nospiedumi vācu, franču, itāļu, spāņu u.c. tautu kultūrā. Raksta varoņi – Dienvidlatgales nevalstisko organizāciju atbalsta centra koordinators Oskars Zuģickis un Daugavpils Poļu kultūras nama vadītāja Žanna Stankeviča – uzsver, kāds ir Latgalē dzīvojošo mazākumtautību kultūru pienesums latviešu, tostarp latgaliešu, kultūrai.

Dienvidlatgales nevalstisko organizāciju atbalsta centra pieredze

Egita Terēze Jonāne foto

Oskars Zuģickis pastāstīja, ka Dienvidlatgales nevalstisko organizāciju atbalsta centrs, piesaistot Sabiedrības integrācijas fonda projekta finansējumu un pieaicinot mazākumtautību nevalstiskās organizācijas, jau šī gadsimta sākumā veicināja mazākumtautību koalīcijas izveidošanu Daugavpilī. Kopš tā laika poļu, krievu, ukraiņu, baltkrievu, vācu un citas mazākumtautību biedrības iesaistās projektos, apmācībās, pasākumos, aktivitātēs, ar kurām tās uzsver un izkopj ne tikai savas tautas kultūras bagātības, bet arī savu piederību Latvijai un latviešu kultūrai. Vēlāk, no 2014. gada, pateicoties Kultūras ministrijas konkursam par pilsoniskās sabiedrības stiprināšanu mazākumtautību iedzīvotāju iniciatīvām, Dienvidlatgales nevalstisko organizāciju atbalsta centra sadarbība ar mazākumtautību biedrībām, sākot no Daugavpils līdz pat Žīguriem un Viļakai Balvu novadā, ir kļuvusi vēl ciešāka un radošāka. Turklāt šos astoņus gadus ir notikuši lieli un mazi pasākumi tepat Latgalē, kas iedvesmojuši pārējo Latviju. Piemēram, 2016. gadā rīkotais pirmais Latvijas kultūru festivāls «Pynu, pynu sītu» (tas notika trīs dienas, un vairāk nekā piecdesmit pasākumos 1500 dalībnieki rādīja un lepojas ar savas tautas kultūru) būs integrēts Vispārējo latviešu Dziesmu svētku programmā. Izskanējis arī starppašvaldību kultūru festivāls, ko pirms kovidā epidēmijas organizēja toreizējās Viļānu un Dagdas novadu pašvaldības. Tādi pasākumi mazākumtautību nevalstiskās organizācijas gan stiprina, gan iepazīstina ar citām biedrībām no citiem Latvijas reģioniem, uzsvēra Oskars Zuģickis.

Tāpat arī pēdējos gadus Kultūras ministrija atbalsta mazākumtautību biedrību kolektīvu tautas tērpu, tehniskā aprīkojuma iegādi, apmācības. Savukārt Dienvidlatgales nevalstisko organizāciju atbalsta centra saime īstenojusi daudzus projektus ar mērķi popularizēt un attīstīt mazākumtautību biedrības, piemēram, skolu jauniešus klātienē pasākumos iepazīstināja ar mazākumtautību kultūras centriem.

«Mazākumtautības Latvijā, tāpat arī Latgalē, ir ienākušas dažādu vēsturisku apstākļu dēļ un saglabā savas tautas kultūras savpatnību, dažādo, spēcina to. Turklāt multikulturālisms jeb kultūru daudzveidība un dažādība Latgalē un Latvijā nav iedomājama bez mazākumtautību nevalstiskā sektora darbošanās dienu dienā savās kopienās vai centros, projektos, pasākumos, kas vērsti uz visu kopienas. Ja kāda no biedrībām rīko pasākumu Daugavpilī, tad to apmeklē citu mazākumtautību biedrību saime vai kolektīvi. Mēs apzināmies, ka Latgale ir multikulturāla, bagāta ar daudzām un dažādām kultūrām, tāpēc Dienvidlatgales nevalstisko organizāciju atbalsta centrs sadarbībā ar Latgales pašvaldībām un ministrijām atbalsta un atbalstīs mazākumtautību biedrības un to aktivitātes. Mūsu sadarbība ir dzīva arī ikdienā – mēs pazīstam viens otru, uzturam saziņu klātienē, sarakstē, telefoniski,» teica Oskars Zuģickis.

Pēc Oskara Zuģicka novērotā, šobrīd mazākumtautību nevalstiskajā sektorā darbojas galvenokārt vecāka gadagājuma cilvēki, bet, lai šīs organizācijas darbotos ilglaicīgi, tām ir jāpiesaista jaunieši. Tāpat viņš aicina mazākumtautību nevalstisko sektoru veicināt ne tikai dažādu tautību biedrību, bet arī dažādu paaudžu sadarbību, tāpēc ka tāda sadarbība savstarpēji bagātina pašu kopienas un kultūru. Oskars Zuģickis rosina iepazīt, piemēram, Daugavpils Poļu kultūras centra pieredzi, proti, poļu kultūras izkopšanu, stiprināšanu un popularizēšanu iesaistās poļu pirmsskolas izglītības iestādes, J. Pilsudska Daugavpils Valsts poļu ģimnāzijas un Poļu kultūras centra saime.

Oskars Zuģickis ir pārliecināts: «Multikulturālisms, sevišķi Latgalē, – tas ir liels pienesums, nevis drauds pamatnācijas latviešu kultūrai. Turklāt šīs daudzās mazākumtautības – ebreju, poļu, krievu, ukraiņu, baltkrievu, lietuviešu u.c., – vietējo kopienas bagātina ne tikai ar kultūru, bet arī ar valodu, kulināro mantojumu utt., un mēs visi, kas dzīvojam Latgalē un Latvijā, esam tikai ieguvēji. Mums jābūt atvērtiem šai mazākumtautību kultūru savpatnībai.»

Daugavpils Poļu kultūras centra pieredze

Foto no Žannas Stankevičas personīgā arhīva

Žanna Stankeviča atzīst, ka Latvijas valstī saglabāt un izkopt poļu kultūru ir vieglāk nekā padomju laikā, kad bija aizliegtas poļu skolas, poļu valoda un kultūra, tostarp poļu Ziemassvētku dziesmas, un kad nedrīkstēja apmeklēt baznīcu. «Šodien brīvā Latvijā Daugavpilī darbojas poļu pirmsskolas izglītības iestāde, poļu Valsts ģimnāzija un Poļu kultūras centrs, kur darbojas poļu kolektīvi – jauktais koris «Promeņ», tautas deju kolektīvs «Kukulečka», bērnu teātris «Smaidīgā varavīksne», vokālais ansamblis «Daugavas krāsas» un instrumentālais ansamblis. Baznīcā skan poļu Ziemassvētku dziesmas, radio, internets un televīzija raida raidījumus poļu valodā. Tas veicina poļu kultūras, valodas, vērtību pārmantošanu no paaudzes uz paaudzi. Pat kovidā epidēmija tam nav šķērslis. Viens piemērs. Mēs attālināti rīkojam tradicionālo bērnu un jauniešu poļu un latviešu estrādes dziesmu konkursu, un piedalījās arī pieaugušie, seniori, citu tautību daugavpilieši. Man ir milzīgs prieks, ka poļu kultūru ir iemīļējuši arī dažādu tautību daugavpilieši, viņi apmeklē visus mūsu pasākumus.»

Daugavpils ir bagāta ar dažādām, daudzveidīgām kultūrām, pateicoties kultūras biedrībām, kas labprāt sadarbojas viena ar otru, turpināja Žanna Stankeviča. Gan Poļu kultūras centra kolektīvi, gan viņa pati labprāt piedalās pasākumos, kurus rīko latviešu biedrība, ukraiņu kultūras biedrība «Mrija», krievu kultūras centrs, baltkrievu kultūras centrs, ebreju kopiena un šo biedrību kolektīvi kuplina Poļu kultūras centra pasākumus. Tādās reizēs centrs ir pārpildīts, Žanna Stankeviča pauž priecīgi, tāpat arī uzsvēra, ka multikulturālisms jeb kultūru dažādība, ko vislabāk var iepazīt Daugavpilī, ir Latvijas dārgums, vērtība, nevis apdraudējums.

Sabiedrības integrācijas fonda pieredze

«Vietējā Latgales Avīze» sadarbībā ar sabiedrības integrācijas fonda sabiedrisko attiecību speciālisti Zani Jēkabsoni apzināja valsts atbalstu kultūru daudzveidībai Latvijā, tostarp arī Latgalē.

«Latviju veido cilvēki ar dažādām etniskajām identitātēm. Jāatzīmē, ka veiksmīga integrācija nenozīmē asimilāciju, bet iespēju kopt un saglabāt savu kultūru, vienlaikus iesaistot visas mazākumtautību kopienas un savstarpēji līdzdarbojoties, tādējādi tiek stiprināta to piederība mūsu sabiedrībai un veicināta sabiedrības saliedētība uz kopīgu vērtību pamata,» uzsvērts Sabiedrības integrācijas fonda relizē.

Latvijā dzīvo vairāk nekā 150 tautību, un Latgale tradicionāli ir etniski daudzveidīgākais un bagātākais reģions, kur vienkopus blakus dzīvo latvieši, krievi, baltkrievi, poļi, ebreji u.c. etniskās grupas. Mazākumtautības un to kultūra ir neatņemama un svarīga Latvijas sabiedrības un kultūrtelpas sastāvdaļa. Mazākumtautību tiesības garantē un aizsargā Satversme, un tām tiek sniegts daudzpusīgs valsts atbalsts izglītības, tradicionālās kultūras saglabāšanas un attīstības jomā.

Lai veicinātu dažādu kultūru pārstāvju iesaisti sabiedriskajā dzīvē, starpkultūru dialogu un mazākumtautību pilsonisko līdzdalību, Sabiedrības integrācijas fonds sniedz finansiālu atbalstu nevalstiskajām organizācijām (NVO) projektu īstenošanai, piemēram, «NVO fonda», «Ģimenei draudzīgas vides veidošana» un «Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma» ietvaros. Tā ir iespēja realizēt dažādu sabiedrības grupu interešu pārstāvēniecību un pasākumus ar mērķi veicināt sabiedrības saliedētību, savstarpējo sadarbību un mazināt aizspriedumus pret un starp etniskajām grupām. Piemēram, 2022. gadā «Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma» ietvaros kopumā tika atbalstīti pavisam deviņi nevalstisko organizāciju projekti, no tiem divi Latgalē – Rēzeknē.

Savukārt «Ģimenei draudzīgas vides veidošana» konkursa ietvaros, piemēram, realizēts projekts ar mērķi veicināt Daugavpilī dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo integrāciju Latvijas sabiedrībā, sniegt zināšanas trešo valstu valstspiederīgajiem par ģimenes tradīcijām un vērtībām Latvijā. Šī projekta mērķis bija arī veidot latviešu ģimeņu locekļos tolerantu attieksmi pret jauniešiem no citām valstīm un etniskām kopienām, salīdzināt latviešu, cittautiešu un jaukto ģimeņu modeļus, diskutēt par vispārcilvēcisku vērtību nozīmi katrā ģimenē kā stipras ģimenes un labklājīgas sabiedrības pamatu.

UZZIŅAI:

Multikulturālisms – jēdziens plaši izplatīts 20. gadsimta otrajā pusē un apzīmē etnisko un kultūras daudzveidību. Amerikas Savienotās Valstis vienas no pirmajām multikulturālismu uzsvēra jau valstiskos lēmumos, normatīvajos rakstos pēc tam, kad pagājušā gadsimta 50. gados valstī ieceļoja aptuveni 250 000 imigrantu. Multikulturālisms ietver sevī idejas par cilvēka kultūras identitātes brīvību, viņa tiesībām veidot kopienas utt. Multikulturālisms balstās uz izpratni par universālām cilvēktiesībām, kas ietver sevi arī cilvēka tiesības saglabāt savu etnokulturālo identitāti. ▣

(Avots – www.enciklopedija.lv)

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projektu raksta «Multikulturālisma fenomens Latgalē» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds